

สุนทรพจน์งานสัมมนาวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย ประจำปี 2568

หัวข้อ "เท่าทันภัยการเงิน: Towards Safer and More Inclusive Digital Finance"

ดร.เศรษฐพุฒิ สุทธิวาทนฤพุฒิ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

วันศุกร์ที่ 19 กันยายน 2568 เวลา 9.00 - 9.15 น.

ท่านอดีตผู้ว่าการ ท่านผู้บริหารระดับสูง ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

สวัสดีครับ

ในทศวรรษที่ผ่านมา การเงินดิจิทัล (digital finance) ได้พัฒนาอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะระบบการชำระเงินดิจิทัล หรือที่เราเรียกว่า fast payment ที่ทำให้การทำธุรกรรมสะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้ จนเปลี่ยนวิถีชีวิตทางการเงินของทั้งประชาชนและภาคธุรกิจไปอย่างมาก ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดของไทยคือ PromptPay (พร้อมเพย์) ที่ประชากรไทยกว่า 70% ได้ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และปัจจุบันมีการใช้งานกว่า 76 ล้านรายการต่อวัน และมีมูลค่าการโอนเงินเฉลี่ยต่อวันสูงกว่า 144 พันล้านบาท¹

ที่สำคัญ พัฒนาการเหล่านี้ยังเปิดประตูสู่โอกาสใหม่ให้กับแรงงาน ครีวเรือ และธุรกิจรายย่อย ให้เข้าถึงเศรษฐกิจดิจิทัลด้วยต้นทุนที่ต่ำลง ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายเล็กที่สามารถต่อยอดธุรกิจไปสู่ตลาดออนไลน์ผ่านการชำระเงินผ่านระบบ fast payment หรือแรงงานที่สามารถโอนเงินกลับบ้านได้สะดวก และรวดเร็วขึ้น

แต่ความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นก็มาพร้อมกับความเสี่ยงภัยการเงินที่ทวีความรุนแรงขึ้นทั่วโลก และกำลังเป็นภัยคุกคามต่อความเป็นอยู่ของคนไทยในวงกว้าง โดยตั้งแต่ปี 2565 เป็นต้นมา มีผู้เสียหายเข้าแจ้งความแล้วกว่า 1 ล้านราย มูลค่าความเสียหายเกือบ 9.8 หมื่นล้านบาท² ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ร่วมมือกับหน่วยงานทั้งในและนอกภาคการเงินในการเสริมสร้างระบบการจัดการภัยการเงินให้เข้มแข็งและเป็นระบบมาอย่างต่อเนื่อง

ท่านผู้มีเกียรติครับ แต่การแก้ปัญหาภัยการเงินมีความท้าทายไม่น้อย จะเห็นได้ชัดจากกรณีการจัดการบัญชีม้าล่าสุด ที่เราพบว่าหนึ่งในการดำเนินการเพื่อจัดการภัยการเงิน ในการต่อเส้นเงินตาม พ.ร.ก. มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (พ.ร.ก. ไซเบอร์) ที่มีจุดประสงค์เพื่อช่วยกักเงินคืนให้ผู้เสียหาย มีผลกระทบต่อผู้สุจริตในเส้นเงินมากกว่าคาด เราจึงได้ร่วมกับศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ศปอท.) และภาคีที่เกี่ยวข้อง เร่งปรับกระบวนการ โดยให้การปลดระงับบัญชีทำได้เร็วขึ้นไปตั้งแต่ต้นสัปดาห์ที่ผ่านมา และกำลังปรับปรุงกลไก

¹ Payment Data Indicators เดือนกรกฎาคม 2568 ของธนาคารแห่งประเทศไทย

² ข้อมูลสะสมตั้งแต่ 1 มีนาคม 2565 – 31 สิงหาคม 2568 จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เพื่อลดผลกระทบต่อผู้สุจริต ให้ทำได้ภายในสิ้นเดือนนี้ เพื่อช่วยคลายความกังวลของร้านค้า และสร้างความมั่นใจให้ประชาชนในการใช้ระบบชำระเงินดิจิทัล

1. A framework towards safer and more inclusive digital finance

ภัยการเงินที่รุนแรงขึ้นในขณะนี้ สะท้อนให้เราเห็นถึง trade off ที่มากับการเงินดิจิทัล ที่แม้จะสร้างความสะดวกและโอกาสทางเศรษฐกิจ แต่ก็นำมาซึ่งความเสี่ยงทางการเงินที่คุกคามประชาชน การจะสร้างสมดุล เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างมั่นใจนั้น เราต้องพัฒนาสามองค์ประกอบหลักควบคู่กัน คือ เทคโนโลยี การกำกับดูแล และข้อมูล

(1) เทคโนโลยี เป็นองค์ประกอบหลักในการขับเคลื่อนนวัตกรรมและสร้างโอกาสใหม่ทางเศรษฐกิจ และยังมีบทบาทสำคัญในการลดความเสี่ยงจากนวัตกรรมด้วย แต่เพียงเทคโนโลยีอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะสร้างระบบการเงินที่ปลอดภัยและยั่งยืนได้ เราจำเป็นต้องมี

(2) การกำกับดูแล (Regulatory framework) ที่เหมาะสม เพื่อวางกติกากำกับดูแลและสร้างรั้วป้องกันความเสี่ยง (guardrail) จากเทคโนโลยี และส่งเสริมการเข้าถึงไปพร้อม ๆ กัน

(3) ข้อมูล ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ และผลักดันให้การพัฒนาการเงินดิจิทัลตอบโจทย์ผู้ใช้บริการ และเติบโตได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืน

2. ภัยการเงินในประเทศไทย

ท่านผู้มีเกียรติครับ ภัยการเงินในประเทศไทย โดยเฉพาะการหลอกลวงที่เหยื่อยินยอมโอนเงินเอง (Authorized Push Payment Fraud) กำลังแพร่กระจายรวดเร็ว ตามการเติบโตของระบบชำระเงินที่รวดเร็ว (fast payment) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างและความจำเป็นที่เราจะต้องทำให้สามองค์ประกอบนี้ดีขึ้น คือ

ในด้านเทคโนโลยี: ระบบ fast payment ที่ทำให้ธุรกรรมง่าย รวดเร็ว ทำได้ทุกที่ ทุกเวลา และแทบไม่มีค่าใช้จ่าย ได้เอื้อให้เกิดการหลอกลวงที่ยากต่อการจัดการ ใน 2 มิติหลัก

มิติแรกคือ Scale: ระบบ fast payment ผสมกับเทคโนโลยีและแพลตฟอร์มที่เชื่อมผู้คนจำนวนมากเข้าหากันง่ายขึ้น ประกอบกับ AI ที่ทำให้กลโกงแนบเนียนขึ้น ส่งผลให้การหลอกลวงเกิดง่าย ขยายวงกว้าง และใกล้ตัวทุกคนมากขึ้น จากการสำรวจคนไทยกว่า 7,000 ตัวอย่าง³ พบว่า 70% เคยถูกชักชวนหรือหลอก และกว่า 30% ได้รับความเสียหาย และครอบคลุมทุกกลุ่มประชากร

³ จัดทำโดยศูนย์ศึกษาปัญหายาพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มิติที่สองคือ Speed: fast payment เปิดทางให้มิจฉาชีพโอนเงินออกนอกระบบได้เร็ว **เงินจิงหายไวและตามได้ยาก** โดยข้อมูลชี้ว่า เงินกว่า 50% ถูกโอนออกใน 3 นาที ขณะที่เหยื่อใช้เวลาเฉลี่ย 18 ชั่วโมงกว่าจะรู้ตัวและแจ้งความ⁴ ทำให้การรับมือของสถาบันการเงินต้องแข่งกับเวลาอย่างยิ่ง

เทคโนโลยีจะเป็นกุญแจสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการภัยการเงินอย่างครบวงจร ตั้งแต่การป้องกัน ตรวจสอบ และจัดการความผิดปกติจากการทำธุรกรรมทางการเงิน โดยตัวอย่างของนโยบายที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำลังจะดำเนินการ คือ

- การยกระดับการพัฒนาระบบตรวจสอบที่แม่นยำและทันท่วงที โดยใช้ข้อมูลการทำธุรกรรมระหว่างธนาคาร และระบบฐานข้อมูลกลางการทุจริต หรือ Central Fraud Registry (CFR)
- การยกระดับระบบ CFR ให้สามารถระบุและต่อเส้นเงินได้รวดเร็วขึ้น ผ่านการใช้ Application Programming Interface (API) และระบบอัตโนมัติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดเส้นทางเงินของมิจฉาชีพและกักเงินไว้ให้ได้มากที่สุด

ในด้านการกำกับดูแล เราจะเห็นได้ว่า ภัยการเงินเกิดได้หลายรูปแบบ หลายช่องทาง และเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนในห่วงโซ่การหลอกลวง (fraud chain) โดย**มิจฉาชีพอาศัย “ช่องโหว่” ในห่วงโซ่นี้เพื่อหลอกลวงและปิดกั้นเส้นทางเงิน** ดังนั้นการจัดการภัยการเงินจะขาดประสิทธิภาพหาก (1) ผู้ให้บริการมีมาตรฐานความปลอดภัยที่ไม่เท่ากัน (2) ข้อมูลของภาคส่วนต่าง ๆ ในห่วงโซ่ไม่เชื่อมโยงและไม่สามารถใช้ร่วมกันได้ (3) การกำกับดูแล และกำหนดอำนาจหน้าที่ยังไม่ครอบคลุมทั้งระบบ และ (4) กฎระเบียบยังไม่เท่าทันปัญหาและโลกดิจิทัล⁵

เราจึงต้องให้ความสำคัญกับ

- การกำหนดมาตรฐานให้ผู้ให้บริการมีกระบวนการป้องกัน ตรวจสอบ รับมือกับภัยการเงิน
- การกำหนดอำนาจหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ อย่างครอบคลุม และปรับกฎเกณฑ์ให้เท่าทัน
- การสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหลายภาคส่วน

โดยตัวอย่างนโยบายสำคัญ เช่น

- การผลักดัน พ.ร.ก. ไซเบอร์ เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ของทุกภาคส่วนให้ชัดเจนและเท่าทันกับปัญหา รวมถึงมีแนวนโยบายในการกำหนดความรับผิดชอบของภาคส่วนต่าง ๆ

⁴ Amarase et al, 2025 [Forthcoming], “The landscape of digital fraud in Thailand: Evidence and Policy Implications,” Discussion Paper, Puey Ungphakorn Institute for Economic Research.

⁵ เช่น เดิมสถาบันการเงินมีข้อจำกัดในการห้ามประชาชนเปิดบัญชีหรือทำธุรกรรม หรือกระบวนการทางกฎหมายที่ซับซ้อน และต้องอาศัยเอกสารและพยานหลักฐานจำนวนมากที่ยังอยู่ในรูปแบบกระดาษ จึงไม่อาจเท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

- การผลักดันมาตรฐานให้ผู้ให้บริการทางการเงินต้องมีกระบวนการป้องกัน ตรวจสอบ และรับมือกับภัยการเงิน เช่น มาตรฐาน Mobile Banking Security และมาตรการจัดการบัญชีม้าทั้งระบบ

ในด้านข้อมูล ภัยการเงินที่มากับระบบ fast payment ทำให้สถาบันการเงินและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายขาดข้อมูลที่ครบถ้วนในการติดตามเส้นทางเงิน เพราะมีฉาชีพสามารถโอนเงินได้รวดเร็ว ข้ามทั้งสถาบันการเงินและระบบชำระเงินที่ยังไม่เชื่อมโยงกัน อีกทั้งงานวิจัยชี้ว่ามีเพียง 10% ของผู้เสียหายที่แจ้งความ ส่งผลให้สถาบันการเงินไม่อาจแยกผู้สุจริตออกจากผู้ทุจริตได้ชัดเจน และผู้ใช้บริการก็อาจขาดความรู้ความเข้าใจ จึงตัดสินใจโดยไม่รอบคอบและไม่สามารถปกป้องตนเองได้

ดังนั้น เราต้องให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาข้อมูลในทุกมิติ ผ่านการส่งเสริม

- การแชร์ เชื่อมโยง และวิเคราะห์ข้อมูลทั้งระบบ รวมถึงการแจ้งความของประชาชน
- การใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างภาคส่วน
- การเปิดเผยข้อมูล และมีกลไกที่ช่วยให้ประชาชนใช้ข้อมูลในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ

ในด้านนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยและภาคี ได้จัดตั้งระบบฐานข้อมูล Central Fraud Registry เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสถาบันการเงิน และขยายความครอบคลุมไปถึงทั้งธนาคาร นอเนกแบงก์ และศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล พร้อม ๆ กับการพัฒนาระบบการรับแจ้งความที่สะดวกขึ้นผ่าน AOC 1441 อีกด้วย

ท่านผู้มีเกียรติครับ ที่ผ่านมา มาตรการต่าง ๆ เริ่มเห็นผลเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง เช่น การโจรกรรมแบบไม่ได้รับอนุญาต (unauthorized fraud) ในรูปแบบ “แอปดูดเงิน” หายไปตั้งแต่ต้นปี 2568 จากที่เคยมีถึง 7,444 กรณีในปี 2566⁶ ขณะเดียวกัน เราได้จัดการบัญชีม้าไปแล้วกว่า 2.8 ล้านบัญชี ซึ่งก็มีส่วนทำให้ความเสียหายของกรณีโดนหลอกให้โอนเงิน ลดลงจากจุดสูงสุดที่ 8,950 ล้านบาทในไตรมาส 2 ของปี 2567 เป็น 5,651 ล้านบาทในไตรมาสเดียวกันของปี 2568⁷

แม้เราจะก้าวหน้าไปมาก แต่ความเสี่ยงและภัยการเงินก็จะพัฒนาต่อ ตามการพัฒนาของระบบการเงิน เรา ในฐานะประชาชน สังคม และระบบการเงิน ต้องร่วมมือกันสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อให้สังคมไทยเติบโตไปกับการเงินดิจิทัลได้อย่างมั่นคงและสมดุล

3. จุดประสงค์ของงานสัมมนาวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทยในปี

ท่านผู้มีเกียรติครับ ในช่วงเช้าของงานสัมมนาวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย ในปีนี้ จึงเป็นโอกาสสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะได้มาเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนถึงทางออกจากปัญหานี้

⁶ ธนาคารแห่งประเทศไทย รวบรวมข้อมูลจากสถาบันการเงิน 17 แห่งภายใต้กำกับ

⁷ ธนาคารแห่งประเทศไทย รวบรวมข้อมูลจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ร่วมกัน ซึ่งประเด็นนี้จะถูกหยิบยกเป็นหัวข้อสำคัญในการประชุมประจำปีของ IMF และ World Bank ที่ประเทศไทยจะเป็นเจ้าภาพร่วมในปีหน้าด้วยครับ

งานในช่วงบ่ายจะมีการปรับรูปแบบเป็น “Research Talk” เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชนและผู้ทำนโยบายได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนักวิชาการที่ทำวิจัยในประเด็นสำคัญทางเศรษฐกิจการเงินไทย ทั้งนี้ ก็เพื่อต่อยอดงานวิจัยไปสู่การรับรู้ในวงกว้าง และการกำหนดนโยบายครับ

ท้ายที่สุดนี้ ผมขอขอบคุณคณะผู้วิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ และทุกท่านที่ให้เกียรติมาร่วมงานในวันนี้ ผมหวังว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จะไม่เพียงสร้างความตระหนัก แต่ยังจุดประกายให้เรา ร่วมกันสร้างสมดุล เพื่อการพัฒนาระบบการเงินดิจิทัลที่ตอบโจทย์ ปลอดภัยและเข้าถึงได้โดยคนไทยทุกคน

ขอบคุณครับ